

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 123 2002

I distribution:

Swedish Science Press

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Stina Hansson, Lisbeth Larsson

Lund: Erik Hedling, Eva Hættner Aurelius, Per Rydén

Stockholm: Ingemar Algulin, Anders Cullhed, Boel Westin

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktörer: Anna Williams (uppsatser) och Conny Svensson (recensioner)

Inlagans typografi: Anders Svedin

Utgiven med stöd av
Vetenskapsrådet

Bidrag till *Samlaren* insändes till Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 Uppsala. Uppsatserna granskas av externa referenter. Ej beställda bidrag skall inlämnas i form av utskrift och efter antagning även på diskett i något av ordbehandlingsprogrammen Word for Windows eller Word Perfect. Sista inlämningsdatum för uppsatser till nästa årgång av *Samlaren* är 1 juni 2003 och för recensioner 1 september 2003.

Från och med denna årgång av *Samlaren* erhåller uppsatsförfattarna ett digitalt underlag för särtryck. Det består av uppsatsen i form av en pdf-fil, lagrad på en diskett.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

ISBN 91-87666-20-0

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Elanders Gotab, Stockholm 2003

pet under det hot som belägringen av hennes stad innebär. Hon skulle alltså känna sig mer eller mindre tvingad att säga ja, vilket jag menar strider mot vad som verkligen står i texten. Där framhålls att hon, när hon ser hur stolt och skön prinsen var och tänkte på att han vågat sitt liv för hennes skull, inte kunde motstå hans makt. Det mest spännande i Lagerkvists text och det som mest avviker från den vanliga sagan är dock att prinsen inte vill ta emot vare sig kronan eller nycklarna till riket. Han är inte intresserad av ära och guld, inte av land och mäktighet på jorden. Han är som han själv framhåller lyckans prins. Fabreus tolkar med Bibeln som intertext kronan som en sinnebild för livets krona och bröllopet med prinsessan som en bild för det eviga livet. Prinsens avvisande av världslig makt knyts också till de buddhistiska urkunderna, där lyckan innebär befrielse från lidande och uppgående i Nirvana. Det är detta prinsen vill uppnå enligt Fabreus, som hävdar att prinsessan under berättelsens gång förvandlas till ett abstrakt begrepp. Jag har svårt för att se prinsessan som ett abstrakt begrepp och kan inte heller finna att en sådan tolkning har stöd i texten. Berättelsens sista mening beskriver istället hur prinsen med kronan på huvudet "gick in till sin älskade för att dela hennes läger". "Prinsessan och hela riket" framstår som jag ser det mer som en moralitet. Den visar att man inte kan sträva bara efter egen lycka. Man måste också ta sitt ansvar och uppfylla sina plikter. I detta fall gäller det att ta emot rikets nycklar och kungakronan, vilka då står som symboler för daglig kamp, strävan och omsorg om andra. Människan kan inte existera fristående från världen i övrigt. En läsart av detta slag föreslås också av Erland Lagerroth i *Svensk berättarkonst* (1968).

För att sammanfatta uppvisar Fabrèus' avhandling som framgått flera brister av ibland ganska problematisk art. Den teoretiska och metodiska förankringen är otydlig och i vissa avseenden diskutabel. Oklarheter i begreppsapparaten leder till bristande stringens i argumentering och resonemang. På plussidan bör framhållas att Fabrèus i sin avhandling både gripit sig an ett viktigt och centralt ämne och gett sig på komplicerade frågeställningar vid studiet av texter som tidigare inte i nämnvärd utsträckning varit föremål för forskning. Arbetets förtjänster finner man i de många goda uppslag som enskilda tolkningar av

de studerade texterna ger. Avhandlingen rymmer som framgått noggranna detaljanalyser vittnande om lyhördhet och känsla för texternas karaktär och dubbelydighet.

Lena Kåreland

Stefan Klint, *Romanen och evangeliet. Former för Jesusgestaltning i Pär Lagerkvists prosa*. Norma. Skellefteå 2001.

Teologerna och skönlitteraturen är en gammal historia med många möjligheter och olika slags förhinder. Diskussionen om det tvärvetenskapligt inriktade studiet av religion och litteratur fördes under flera decennier kring 1900-talets mitt med särskild intensitet i USA. En avmattning tycks ha skett under 1970-talet, vilket ingav oro beträffande det tvärvetenskapliga ämnets framtid. Det mest vitala ämnessamtalet äger idag rum i Storbritannien: konferensverksamheten, tidskrifts- och bokutgivningen under de senaste två decennierna bär syn för sägen. Men också i Sverige har ämnesområdet sedan lång tid tillbaka engagerat teologer från olika specialdiscipliner. I synnerhet för livsåskådningsforskare och religionspsykologer tycks skönlitteraturen ha utgjort en lockelse. Att nu också exegeterna har börjat visa intresse för skönlitterära texter är med tanke på den internationella utvecklingen inom exegetiken både väntat och välkommet.

Stefan Klint, till sin akademiska profession nyttestamentlig exeget, redogör för och anknyter till den moderna bibelforskningens tilltagande intresse för de bibliska texternas reception i sin doktorsavhandling *Romanen och evangeliet* (diss. Uppsala 2002). Klint ägnar i själva verket påfallande stort utrymme åt en i modern exegetik och litteraturteori förankrad diskussion om verknings-, receptions- och genrehistoriska teorier (närmare en tredjedel av avhandlingen). Det finns alltid en risk med extensiva teoretiska/metodiska inledningar – den alltför långa och slingriga vägen fram till huvuduppgiften, de ståtliga deklarationerna, en ängsligt prålande name-dropping, är sådant som lätt väcker löje när själva undersökningen visar sig vara av det mer okomplicerade och konventionella slaget. Men detta kan inte sägas vara fallet med Klints avhandling; det finns flera goda skäl till den utförliga behandlingen av de teoretiska och metodologiska frågorna. För det första har många av

de tvärvetenskapliga studier som tidigare presenterats i Sverige lämnat en hel del i övrigt att önska när det gäller teoretisk reflexion och metodisk medvetenhet. Klint har också alldeles rätt i sin, om än något oprecisa, invändning att många av dessa studier brister genom att de inte på ett övertygande vis lyckas relatera tros- och livsåskådningar (och i förekommande fall djuppsykologiska modeller) till "påvisbara fenomen i texten" (s. 37). Men att som mål för denna försiktigt formulerade kritik peka ut en "etablerad tradition" (s. 37) är för mycket sagt eftersom det i själva verket gäller ett begränsat antal studier med högst varierande ambitionsnivåer och syften tillkomna under de senaste 30–40 åren. Stöd för sin kritiska hållning gentemot de teologiska föregångarna hämtar Klint i en artikel av litteraturvetaren Torsten Pettersson, "Om att studera idéer i litteraturen". Det är en mycket kort och allmänt hållen artikel, som förvisso med beundransvärd klarhet diskuterar värdet av att studera idéer och åskådningar i litteraturen med bibehållen medvetenhet om de komplexa sambanden mellan diktverk, idéer och "verklighet", men som knappast utgör en tillräcklig grund för en kritik av de olika teoretiska problem som aktualiseras av de äldre tvärvetenskapliga studierna. Tilläggs bör också att kritiken mot interdisciplinära studier bedrivna av teologer med bristande textanalytisk kompetens och med reduktiva läsarter som följd har funnits med hela tiden i den internationella debatten.

Det är måhända signifikativt att det nu är en exeget som med entusiasm och berättigad själv-tillit låter förstå att nu också hos oss en ny morgon randas för det interdisciplinära studiet av religion och litteratur: "En litteraturteoretisk och metodologisk förnyelse har inte minst på det svenska området låtit vänta på sig, men har nu definitivt inletts." (s. 37) Att Klint har skäl att räkna sig till denna frontgrupp visar hans egen avhandling. Som exeget torde han idag också vara bättre teoretiskt och metodologiskt rustad än de flesta av sina äldre kollegor hemmahörande inom andra teologiska discipliner.

Den utrymmeskrävande inledande delen av avhandlingen motiveras även, förutom av de äldre studiernas tillkortakommanden, av att Klint presenterar ett i vårt land delvis nytt forskningsfält. Det gäller alltså i första hand den moderna exegetikens expansiva och problemorienterade forskning om läsarperspektiv och Bibelns

receptionshistoria. Denna redogörelse återfinns i avhandlingens första av sammanlagt tre huvuddelar. I den första delens första kapitel söker sig Klint också fram mot vad han kallar en "receptionskritisk" inriktning. I det andra kapitlet tar han upp hur man ur olika ämnesperspektiv (exegetik, teologi, litteraturvetenskap) har diskuterat Bibelns förhållande till skönlitteraturen samt i ett tredje kapitel hur diskussionen om hur Bibeln recipieras i skönlitterära verk kan finslipas och fördjupas med hjälp av en genrehistorisk undersökning. Den andra huvuddelen uppfattar jag som avhandlingens centrala del: studien av Jesusgestaltningar i framför allt två av Pär Lagerkvists verk, *Det eviga leendet* (1920) och *Barabbas* (1950). I den sista avslutande delen förs ett summerande resonemang om de olika formerna för Jesusgestaltning i Lagerkvists prosa samt en övergripande teoretisk diskussion om det receptionskritiska studiet inom exegetikens ämnesramar.

Klint säger sig ha två syften med sin avhandling: för det första att "undersöka olika former för Jesusgestaltning" i Lagerkvists prosa (med tillägget att "särskilt studera relationen mellan den konstnärliga framställningen och de bibliska texterna") och för det andra att "framhålla och samtidigt problematisera studiet av Bibelns receptionshistoria som en del av bibelforskningens uppgift" (s. 14). Med en uppläggning av detta slag löper man risken att reducera studiet av skönlitteraturen till en fallstudie vars resultat är förutbestämda av de inledningsvis redovisade teorierna, ett inte alldeles ovanligt fenomen i teologiska studier av skönlitteratur. Men även om Klint själv använder just termen "fallstudie" kan man inte beskylla honom för en sådan trist textexercis, hans känslighet inför och gedigna kunskaper om Lagerkvists författarskap tycks mig vara det som förhindrar ett sådant haveri. Svaret på den fråga som gärna inställer sig när avhandlingsförfattaren redovisar flera huvuduppgifter – lyckas författaren förena sina uppgifter på ett övertygande sätt? – gavs delvis i och med mitt försvar av den tämligen omfattande första teoretiska och metodologiska delen: på det hela taget lyckas Klint bemästra de svårigheter som en utpräglat tvärvetenskaplig undersökning ofrånkomligen skapar. Det främsta skälet till detta är att han är klar över behovet av och fördelarna med en fördjupad och komplikationsmedveten verknings- och receptionshistorisk analys av ett

begränsat antal verk (det är detta som Klint väljer att kalla ett "receptionskritiskt" studium). Däremot måste jag tillstå att det är lätt att gripas av misstanken att arbetet har ändrat inriktning en eller flera gånger under resans gång; detta är när det gäller avhandlingsarbeten fullt begripligt och ofta förekommande, men "årsringarna" framträder här ovanligt tydligt.

Det är alldeles uppenbart att Klint låtit sig inspireras av Kari Syreenis hermeneutiska tänkande och enkannerligen den så kallade "tre-världsmodellen" (textvärld/estetisk nivå, symbolisk värld/historisk nivå och konkret värld/historisk nivå). Syreenis tankemodell (mer än metod) är otvivelaktigt tankeväckande och perspektivvidgande och säkert stimulerande för den som exempelvis intresserar sig för skönlitterära texters förhållande till Bibelns textvärld, men den ter sig ändå inte outhärlig för Klints egen analys av Lagerkvists två prosaverk. Är presentationen av Syreenis modell männe ett spår av en tidigare och något annorlunda utformad inriktning av undersökningen? Avhandlingens andra del inleds med ett kapitel (4) som översiktligt presenterar och diskuterar Jesus i Lagerkvists författarskap – det fungerar dels som ett slags introduktion till och förberedelse för det koncentrerade studiet av *Det eviga leendet* och *Barabbas*, dels som en diskuterande inventering av Jesusmotivets förekomst och variationer i författarskapet. Som introduktion är det utan tvekan adekvat: särskilt givande är Klints kommentar till programskriften *Ordkonst och bildkonst* (1913) och de där diskuterade religiösa urkundernas, och kanske framför allt den Bibliska litteraturens, för den nya generationen författare förebildliga litterära kvaliteter samt hans korta studie av den tidigare föga uppmärksammade, publicerade prosaberättelsen "Jesus av Nasaret". Som framställning av Jesusmotivets variationer i författarskapet är den däremot alltför kortfattad och svepande – här hade det varit motiverat med en större utförlighet (material finns ju, vilket bland annat Klint själv visar i sin tidigare publicerade uppsats, "Den expressionistiska Jesusgestalten i Pär Lagerkvists tidiga produktion", *Speglingar. Svensk 1900-talslitteratur i möte med biblisk tradition*, red. Stefan Klint och Kari Syreeni, Skellefteå 2001). Detta kapitel innehåller alltså flera intressanta redogörelser, men framstår i sin helhet som en smula disparat och ofullgånget – är det kanhända delvis en rest av vad

som ursprungligen var tänkt som en mer ambitiös genomgång av Jesusmotivet hos Lagerkvist? Av långt mindre betydelse än dessa disproportjoner är de tendenser till överpedagogisering som någon enstaka gång stör läsningen. De korta summeringarna efter vart och ett av de sex första kapitlen (i del 1 och 2) är i sig utmärkta, men när man får tugga om summeringens formulering redan på första sidan i det efterföljande kapitlet (s. 171/172) blir det litet för mycket av pedagogisk omsorg.

Att Klint förtjänar beröm för sin förmåga att hålla kursen och undvika tvärvetenskapliga grundstötningar innebär inte att hans studie är invändningsfri, men när jag i det följande gör ytterligare några kritiska nedslag i texten vill jag betona att det rör sig om enskilda och ofta mindre centrala onöjaktigheter.

Som bakgrund till redogörelsen för bibelforskningens utveckling mot de senaste tjugo årens ökade intresse för "reader-response criticism" och receptionshistoria tecknas en snabbskiss av ämnets historia. Att fordra en betydligt mer omfattande historieskrivning på denna punkt vore missriktat, men även vid en bakgrundsteckning kan man i sitt faktaurval eftersträva exakthet. Min invändning gäller här en sida av det historiska studiet av de bibliska texterna som inte framgår av den med lätt hand utförda ämneshistorien och som dessutom borde vara av särskilt intresse för Klint. Redan vid mitten av 1700-talet höll Robert Lowth sina banbrytande och med tiden väl spridda föreläsningar *Praelectiones de Sacra Poesi Hebraeorum* (1741–1750), publicerade 1753 och översatta till engelska 1787. Lowths föreläsningsserie förändrade inriktningen på studiet av Bibelns texter, och han fick inflytserika efterföljare: i Tyskland bl. a. Michaelis och Herder, i Sverige framför allt Tingstadius. Lowth gick i bräschen för en ny estetisk värdering av den "hebreiska poesin" och han demonstrerade dess unika estetiska kvaliteter (bl. a. parallellismen). Han menade att dessa texter förtjänade att studeras *som litteratur* och på samma villkor som man studerade exempelvis Homeros. Denna syn på den bibliska poesin kom att få stor betydelse för en rad författare kring sekelskiftet 1700/1800, kanske i synnerhet för romantikerna. Med andra ord: här finner vi i ett tidigt skede av den västerländska bibelforskningens historia ett utomordentligt spännande exempel på ett receptions- och verkningshistoriskt förlopp inom vilket inte

minst skönlitterära författare kom att spela en väsentlig roll.

Klints teoretiska och metodologiska framställning karakteriseras generellt av klarhet och tydlighet. Någon enstaka gång kan kanske litteraturforskaren finna ett drag av övertydlighet. Att vid ett studium av sambanden mellan bibeltexter och skönlitterära verk betona det otillräckliga i att stanna vid ett letande och registrerande av citat och anspelningar noterar man – närmare 40 år efter René Welleks kritiska uppsats "The crisis of comparative literature" (tr. i *Concepts of Criticism*, 1963) – med viss förvåning. Något märkligt kan det synas att särskilt "receptionskritiken" kräver ett mer ingående intertextuellt studium som uppmärksammar och diskuterar "det övertagna stoffets funktion och betydelse i den nya litterära miljön" (s. 34). Detta torde idag hävdas av varje litteraturforskare som studerar olika slags förhållanden mellan texter, såväl av den mer traditionelle komparativisten som av intertextualisten. Men visst, införande resonemang kräver ibland övertydlighet och repetition.

Förhållandet till tidigare forskning är överlag gott, säker orientering och begynnande beläsenhet utmärker redovisningen och diskussionen av den teoretiska sekundärlitteraturen och Klints sätt att handskas med den tämligen omfattande Lagerkvistlitteraturen inger förtroende. Det är inte heller ofta det finns anledning att efterlysa kompletterande sekundärlitterära hänvisningar. När Klint resonerar om hur religiösa tanke- och textformer övertas och varieras i sekulära texter hade det dock varit på sin plats med – åtminstone – en hänvisning till M. H. Abrams inflytelserika arbete *Natural Supernaturalism. Tradition and Revolution in Romantic Literature* (1971).

När Klint ser sig föranledd att kritisera tidigare forskare sker det i hovsamma ordalag. Han lyckas också på väsentliga punkter komplettera den äldre forskningen: det tidigare registrerandet av den bibliska litteraturens betydelse och närvaro i Lagerkvists verk ersätts av Klint med klagande utredningar av det intrikata samspillet mellan bibeltext och litteratur i två av Lagerkvists viktigaste prosaverk. Endast i ett fall tycks mig Klint överdriva polemiken mot föregångarna i syfte att göra sina egna iakttagelser mer övertygande: det gäller kritiken mot Sven Linnérs och Erik Hörnströms respektive tolkningar av Jesusmotivet i *Det eviga leendet*. Linnér talar om motivets "generellt antikristna karaktär"

(Klint tillskriver för övrigt felaktigt Hörnström denna utsaga på ett ställe, s. 116) och Hörnström om motivbehandlingen som ett tecken på ett avståndstagande från kristendomen. Dessa tolkningar kan te sig ideologiskt väl skarpa, men bör nog ses i ett vidare perspektiv där Lagerkvists återkommande bruk av och uppgörelse med den kristna traditionen en gång framstod som en betydligt mer central och utmanande tematik än vad den idag gör. Att Lagerkvist snarare utnyttjar evangeliestoffet med den primära avsikten att gestalta en allmänmänsklig erfarenhet, som Klints motargument lyder, är fullt tänkbart. Jag delar också Klints reservationer mot att som framför allt Hörnström läsa *Det eviga leendet* som en text ur vilken man kan extrahera självbiografiska ställningstaganden. Linnérs tal om en "direkt gensaga mot evangeliet" förefaller mig dock inte som en orimlig tolkning, och hur kan vi i detta fall med säkerhet avgöra vilken läsart som är den mest troliga? Kan man inte tänka sig att strävan mot ett åskådliggörande av mer allmänmänskliga predikament i detta fall också inbegriper eller rent av förutsätter ett avståndstagande från den dominerande trosåskådningen. Klints sista argument mot den linnérska (och hörnströmska) läsarten är, med hänsyn till det verkinterna perspektiv som är Klints utgångspunkt, inte övertygande (han söker nu stöd för sin tes i en annan Lagerkviststext): "Vad är det t. ex. som säger att karaktären inte endast har *inbillat sig* att han är Jesus, i likhet med hur Lagerkvist fyra år senare skulle framställa huvudpersonen i 'Frälsar-Johan'?" Framhållas bör att Klint i sin avslutande kommentar till denna tolkningsproblematik väljer att formulera sig med större försiktighet och med avtagande polemisk kontrastverkan som följd när han skriver att texten nu inte "framstår [...] lika självklart eller entydigt som en gensaga mot evangeliet, eller som ett uttryck för författarens avståndstagande från kristendomen, som tidigare hävdats" (s. 116). Det är det inte svårt att instämna i.

Akribin i avhandlingen ligger på en fullt acceptabel nivå. Den bifogade erratalistan kan visserligen utökas med ett drygt tiotal småfel. Klint utnyttjar flera handskrifter i den rika och välorganiserade Lagerkvistsamlingen på KB i Stockholm, men hänvisningar till dessa manuskript återfinns endast i noter och i ett fall i en bildtext (s. 92) – de tas med andra ord inte upp i källförteckningen, vilket är en miss. Språkbehandlingen är

god, och det är bara ett och annat ordval som man kan rikta anmärkning mot. "Ansats" är ett ord som Klint favoriserar i en omfattning som tycks mig omotiverad, och ibland riskerar bruket av ordet att bli missvisande: nog är Genettes respektive Espmarks texter (boken *Palimpsests* resp. uppsatsen "Dikt i dialog") att betrakta som mer än "litteraturvetenskapliga ansatser" (s. 38), och vad åsyftas egentligen med den "litterära ansatsen" (s. 31) i resonemanget om relationen mellan Lagerkvists prosa och det bibliska textmaterialet? "Investera" kan förvisso användas i överförd mening, men tycks ändå möjligt att ersätta med adekvatere ord i konstruktioner som "investera i evangeliernas *historiska reception*" (s. 32) och "genom att fr. a. investera i *genrefrågan*" (s. 33). En teknisk term som "analeps" borde ha förklarats (en tillbakablick i berättelsen, enligt Genettes narratologi) och det innebördsrika ironi-begreppet, aktualiserat i Barabbasstudien, kunde ha förtjänat en kommentar (Klint syftar i de allra flesta fall på den s. k. dramatiska ironin).

Det finns flera saker i Stefan Klints avhandling att avslutningsvis lyfta fram som berömvärda. Den teoretiska/metodologiska introduktionen är säkert genomförd. Läsningarna av de två Lagerkvistverken är gjorda med akkuratess. Speciellt glädjande för en litteraturvetare och teolog är att se hur väl författaren lyckas förena sina specialkunskaper i ett både känsligt och kring-synt textstudium som genererar ny kunskap om ett centralt och ofta kommenterat författarskap. Om Stefan Klints avhandling är representativ för den nya teoretiska och metodologiska förnyelse som han inledningsvis annonserar finns det all anledning att vara hoppfull inför det tvärvetenskapliga områdets framtid också i vårt land.

Håkan Möller

Kristina Fjelkestam, *Ungkarlsflickor, kamrathustrur och manhaftiga lesbianer. Modernitetens litterära gestalter i mellankrigstidens Sverige*. Brutus Östlings Bokförlag Symposion. Stockholm/Ste-hag 2002.

Kristina Fjelkestams avhandling *Ungkarlsflickor, kamrathustrur och manhaftiga lesbianer. Modernitetens litterära gestalter i mellankrigstidens Sverige* genomsyras av en genuin upptäckarglädje. Och visst är den befogad. Som avhandlingsförfattaren själv konstaterar står vi här inför en tidigare "vit

fläck på den litteraturhistoriska kartan". Bland de hela 83 romaner, och ingår i undersökningens primärmaterial och rubriceras som "kvin-nliga samtidsromaner" återfinns en mängd titlar av författare som på sin tid var riktiga storsäljare. Av mer eller mindre dunkla skäl har dock de flesta av dem sedan dess ramlat ner i de märkliga kaninhål som den litteraturhistoriska terrängen tycks vara perforerad av – och som verkar utgöra en särskild fara för kvinnliga författare att komma i närheten av.

Siffror kan emellertid klargöra vissa proportioner: de studerade romanerna utgör samman-tagat en tredjedel av mellankrigstidens första-gångsutgivning av svensk fiktionsprosa. Vi har med andra ord inte att göra med någon för-sumbar liten gren i den moderna svenska romanhistorien utan en stadigt växande strömfåra. Urvalskriterier för studien har dels varit genren, dels verkens feministiska tendens – eller brist därpå. Genrebeteckningen "kvin-nlig samtidsroman", definieras i första kapitlet en smula svävande som "romaner av och om kvinnor", med vilket avses "romaner som är författade av kvin-nor och som utspelar sig i tillkomsttidens nu och med en kvinnlig huvudperson" (s. 10). Som undergenrer nämns "chefböcker" och "äktenskaps-romaner" (s. 40).

Valet att inte i första hand fokusera de romaner som kan tillskrivas ett uttalat feminis-tiskt syfte ställer avhandlingsförfattaren inför en rad spännande utmaningar. I det avseendet slår Fjelkestam bitvis in på en annan väg än de feminis-tiska forskare som gått före henne. Så får exempelvis 1930-talets "emancipationsroma-ner", som tidigare ägnats forskning av bl. a. Ebba Witt-Brattström och Carina Waern, stå tillbaka för verk som vanligen brukar klämmas in mellan de pejorativa beteckningarna "bestsellers" och "middlebrow"-litteratur. Greppet är lyckosamt. Inte minst för att den gamla nötta frågan "men, är det bra då?" kommer på skam redan innan den hunnit ställas. Här är avsikten en annan, och väsentligt mer produktiv, än en värdering av estetiska förtjänster och brister. Vad Kristina Fjelkestam vill är, om inte att berätta sanningen om kvinnorna, så åtminstone att ur ett genus-perspektiv kartlägga hur föreställningen om en "modern" kvinnlighet skapas i romanlitteraturen under 1900-talets första decennier.

Man ska dock inte sticka under stol med att den dubbla karaktären av empiriskt bred grund-